

ДНЕВНИК УМЛЯДИЯ КОМИКС ЖУДОЖНИК

Проектът е финансиран по програма
„Дебюти“ на Национален фонд „Култура“

**Национален
фонд
„Култура“**

Съставител: Анна Цочева
Оформление: Ганчо Стоянов
Художник корица: Анна Цочева
Редактор: Йоана Стоянова

Издава: Графинин ЕООД, София 2021 г.
Българска, първо издание
ISBN: 978-619-188-675-3

УВОД

Манга Академия е необикновена школа за рисуване. За нас комиксите са начин за споделяне на идеи, истории, светове. Ние искаме да им помогнем да оживеят. Знаем, че всеки проект се нуждае от знания, подкрепа, мотивация и вдъхновение. По повод 10 г. от основаването на школата, попитахме всички ученици какво са за тях комиксите. Какво биха споделили на някой, който би искал да рисува. Какви са били техните най-големи спънки и какво би им се искало да бяха знаели в самото начало. Най-добрите произведения включихме в този сборник, който нарекохме нашия „дневник“. Надяваме се той да бъде подкрепа и приятел за всеки, който събира смелост и познания да нарисува свой комикс, както и за всеки, който иска да опознае комиксите.

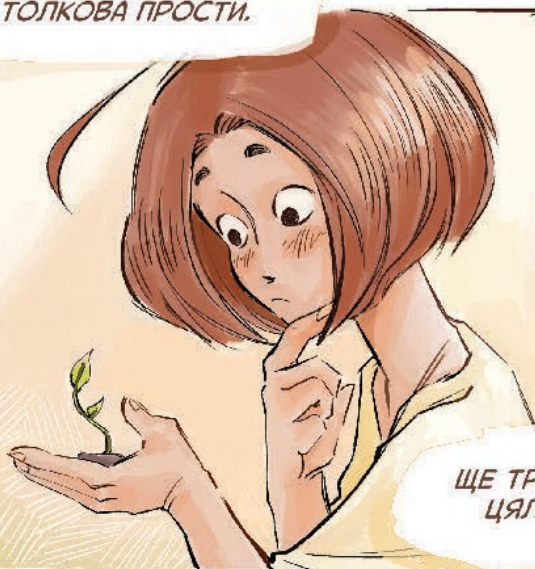
Дневникът е винаги нещо много лично. Той е търсене, чудене, будуване, мъдруване, задаване на въпроси и понякога даване на отговори. Така и този „дневник“ всъщност е нашият опит, нашите търсения, чуденки и малки открития по пътя към създаването на комикси. А и всяко едно произведение на изкуството. Решихме да не говорим за материали за рисуване, специални техники, приспособления и хватки. Вместо това говорим за нещо по-лично – за въпросите, които се връщат отново и отново и за които няма готови отговори. „Как да продължа напред?“, „Как да се справя с липсата на идеи?“, „Как да реализирам многото идеи, които имам?“, „Откъде изобщо да започна?“ Но в тази книга ние не учим, не преподаваме и дори понякога сами се лутаме. Защото всъщност най-правилно е да кажем, че споделяме. Така, както се споделя ентузиазмът от завършената рисунка с най-добър приятел. Така, както се споделят моментите на отчаяние, лутане и малката еуфория от разрешаването на някой проблем. Знаем, че едно от най-важните неща, когато искаш да се научиш да рисуваш, е да има с кого да споделиш всички тези неща. Каквото и произведение да си планирал, ти имаш силата да го завършиш. Трябва ти само малко смелост, за да започнеш.

КОГАТО НИ ХРУМНЕ ЕЛЕМЕНТ
ОТ ИСТОРИЯ - ГЕРОЙ,
ОБСТАНОВКА, СЦЕНА... ТОЙ
ИЗГЛЕЖДА МНОГО
АТРАКТИВЕН САМ ПО СЕБЕ СИ,
НАЛИ?

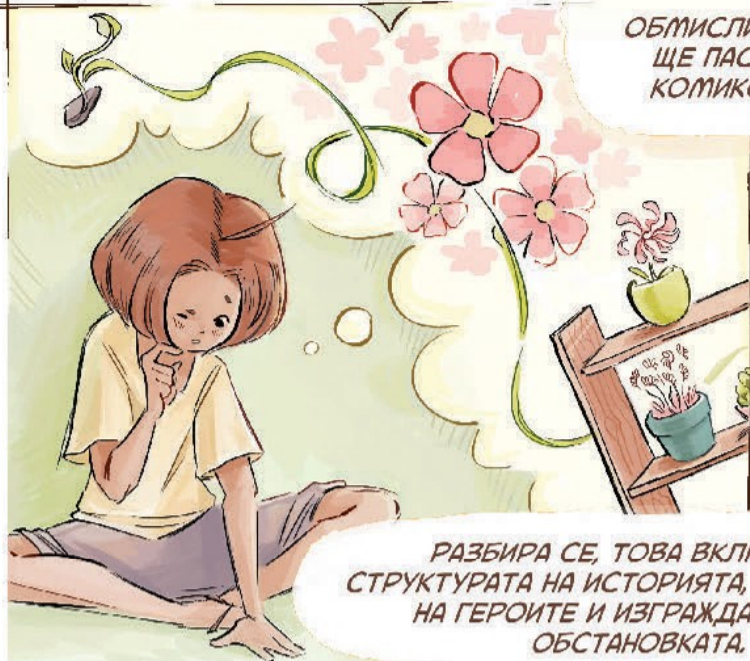
БИ БИЛО МНОГО
ХУБАВО ДА МОЖЕШЕ ДА
СЪЩЕСТВУВА И РАДВА
ЧИТАТЕЛИ
САМОСТОЯТЕЛНО.

ОБАЧЕ НЕЩАТА НЕ СА
ТОЛКОВА ПРОСТИ.

ЩЕ ТРЯБВА ДА СЪЗДАДЕШ
ЦЯЛА МАЛКА ВСЕЛЕНА.

ОБМИСЛИ КАКЪВ ФОРМАТ НАЙ-ДОБРЕ
ЩЕ ПАСВА НА ИДЕЯТА ТИ - РОМАН,
КОМИКС, КРАТКА АНИМАЦИЯ ДОРИ!

РАЗБИРА СЕ, ТОВА ВКЛЮЧВА И
СТРУКТУРАТА НА ИСТОРИЯТА, РАЗВИТИЕТО
НА ГЕРОИТЕ И ИЗГРАЖДАНЕТО НА
ОБСТАНОВКАТА.

ПРОУЧИ НЕЩАТА, КОИТО ИСКАШ ДА ВКЛЮЧИШ В ИСТОРИЯТА СИ, АКО НЕ СИ ДОБРЕ ЗАПОЗНАТ С ТЯХ.

НЕ СЕ ПРЕПЪВАЙ В МАЛКИТЕ ДЕТАЙЛИ ОЩЕ НА ПЪРВИЯ ВАРИАНТ.

ИНАЧЕ ЩЕ СЕ ЗАДЪЛБАЕШ В ДУПКА.

СПОДЕЛЯЙ ИДЕИТЕ СИ, ЗА ДА ЧУЕШ РАЗЛИЧНИ ПОСОКИ, В КОИТО БИ МОГЪЛ ДА ОТВЕДЕШ КОНЦЕПЦИЯТА СИ.

ВСЕ ПАК НЕ СЕ ЧУВСТВАЙ ДЛЪЖЕН ДА ИЗПОЛЗВАШ ВСИЧКИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ.

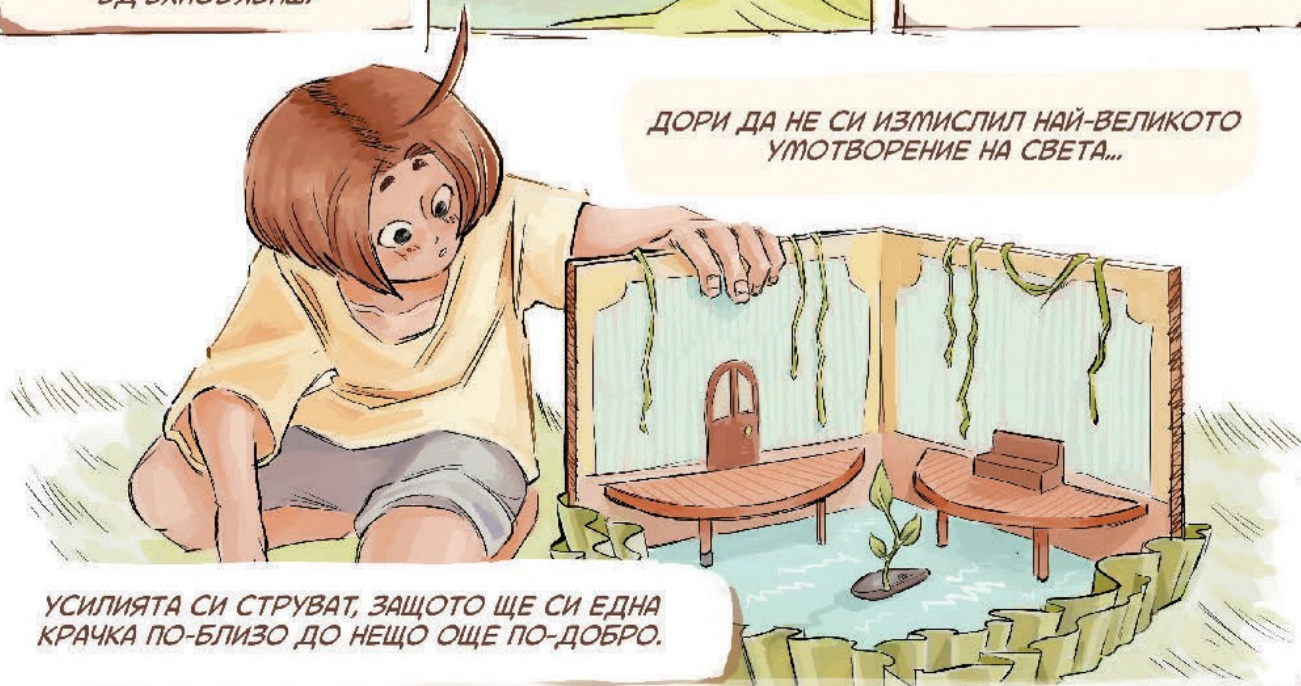
НЯМА НИЩО ЛОШО В
ТОВА ДА СЕ
ВДЪХНОВЯВАШ.

ДАЛИ ОТ ЛИЧНИ СЪБИТИЯ,
ИЛИ НЕЧИЕ ТВОРЧЕСТВО...

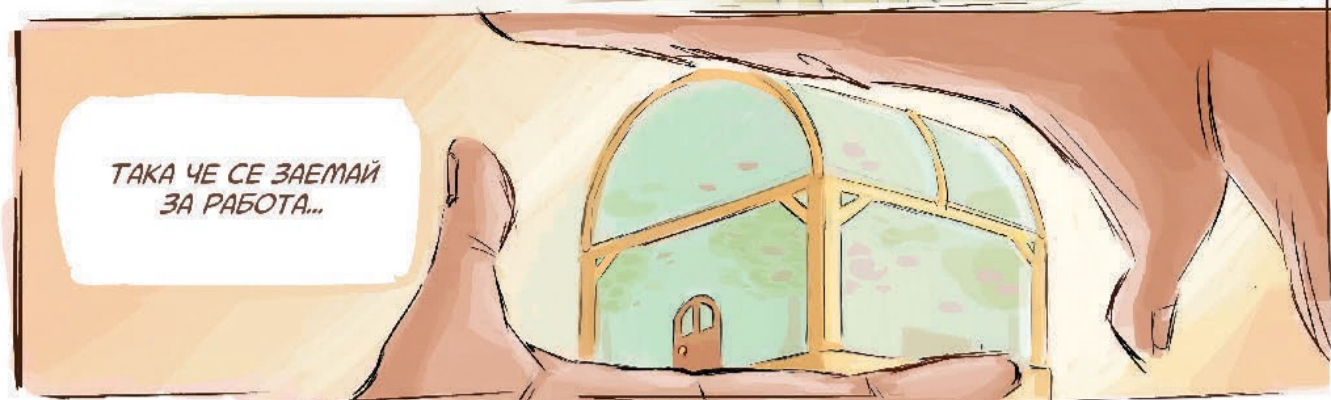

... ЦЕЛИЯТ СВЯТ Е ПРЕД
ТЕБ! ВЪЗПОЛЗВАЙ СЕ!

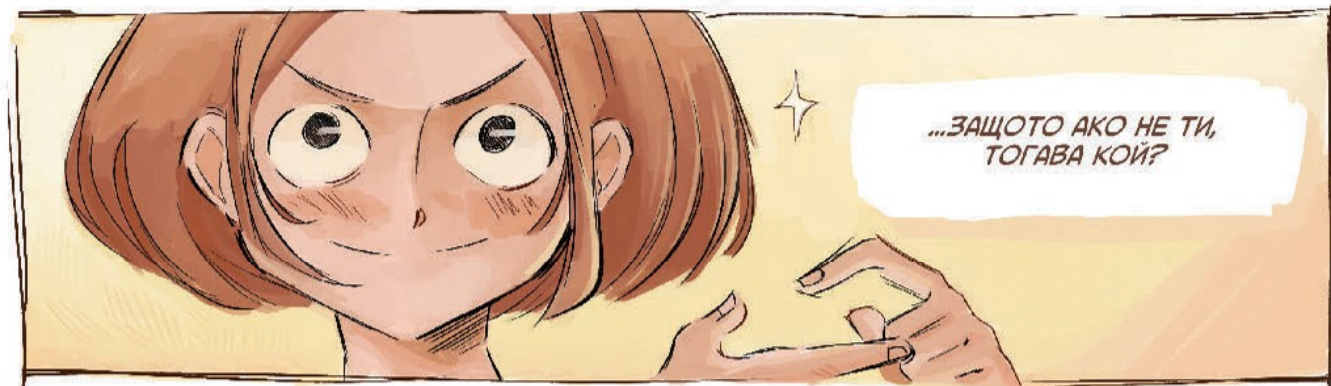

ДОРИ ДА НЕ СИ ИЗМИСЛИЛ НАЙ-ВЕЛИКОТО
УМОТВОРЕНИЕ НА СВЕТА...

УСИЛИЯТА СИ СТРУВАТ, ЗАЩОТО ЩЕ СИ ЕДНА
КРАЧКА ПО-БЛИЗО ДО НЕЩО ОЩЕ ПО-ДОБРО.

ТАКА ЧЕ СЕ ЗАЕМАЙ
ЗА РАБОТА...

...ЗАЩОТО АКО НЕ ТИ,
ТОГАВА КОЙ?

ИНСТРУМЕНТИТЕ НА ХУДОЖНИКА

ТЕКСТ И РИСУНКИ: КАЛИНА СПАСОВА

Както при всеки занаят и изкуство, за да се научи човек да рисува добре и да се усъвършенства, трябва да се упражнява. Като за начало рисуването всеки ден е най-доброто, което можеш да направиш като начинаещ. Противно на очакванията не е задължително веднага да започнеш с рисуване на обемни тела и да учиш човешка анатомия, а е по-добре да започнеш с опити да пресъздадеш любими за теб неща или да прерисуваш любими анимационни герои. Целта е да си създадеш навик за самото действие „рисуване“, да откриеш какви неща обичаш да рисуваш. Много често класическият подход е изключително скучен, особено ако си по-малко дете, защото просто искаш да рисуваш любими герои, а не да щриховаш светлосенки върху куб.

След като се започне с тази лесна стъпка, ако си наистина мотивиран и искаш да станеш добър художник, сам ще откриеш нуждата да започнеш да се упражняваш и учиш по класическия метод. Все пак познанието за това как обектите съществуват в триизмерното пространство, и за анатомията на животни, хора и дори растения ще ти позволи да ги деконструираш по естетически правилен и естествен начин и да създадеш свой собствен стил. Това невинаги важи (много хора предпочитат да рисуват реализъм), но стилизирането на обекти е изключително полезно в 3D графиката, видео игрите, комиксите, анимацията и др. За целта трябва да рисуваш тела и обекти от „натура“ (тоест обектите да седят пред теб) – това е най-често практикуваното упражнение.

Изучаването на работата на художници, които харесваш, също е полезно упражнение. По този начин виждаш какво правят по уникален начин по-опитни хора в техниката си на рисуване и ако си достатъчно наблюдателен, ще можеш да откриеш полезни трикове за постигане на определени ефекти. Частичното възприемане на чужд стил не е непременно нещо лошо. С достатъчно упражнения и рисунки

заетите стилови елементи органично ще се трансформират като част от твоите способности на художник.

Друг метод за бързо напредване с рисуването е да намериш група на художници. Това е изключително полезно, защото това са хора, които имат подобни интереси и цели и могат да те мотивират да работиш по-усилено, да ти дават идеи и вдъхновение, а по-опитните могат да изпълняват ролята на учители и да ти дават препоръки и критика за нещата, които можеш да усъвършенстваш.

Ако работиш сериозно и методично, дори чрез самообучение можеш да постигнеш много големи резултати, но ако няма хора около теб, които да ти посочват грешките, те много често остават незабелязани.

Амбицията не е лошо нещо, но след като известно време си се упражнявал и рисувал, видимият прогрес започва да става все по-малък или пък ще се появи проблем, който не можеш да разрешиш веднага. В съчетание с влошено психично здраве и умора това може да доведе до бърнаут (burn out). Той на свой ред може да стане причина за липса на творчески идеи и мотивация, а това е голям проблем в сферата на изкуствата. Експериментирането с различни артистични медии (дигитален, традиционен) или просто със стил на рисуване е забавен начин да се рисува, ако в момента нямаш идея как да продължиш някой проект или рисунка. Но ако мотивацията ти в момента наистина не е висока, най-доброто решение е да си вземеш почивка. Художниците се учат и усъвършенстват цял живот, почивката няма как да ти навреди, а вдъхновението все ще се върне.

Най-доброто, което можеш да направиш за себе си, е да намериш метода на рисуване, който най-много подхожда на твоята личност, и да не се отказваш, когато стане трудно!

ДА ЗАБЪРКАШ КОМИКС НЕ Е ЛЕСНО...

..МАТЕРИАЛИТЕ СА ПРОСТИ
И МОГАТ ДА СЕ СРАБОТЯТ
СЪВЪРШЕНО. НО АКО НЕ
ВНИМАВАШ, МОЖЕ ДА СЕ
ПОЛУЧИ И ИСТИНСКИ...

БУЛАМАЗ

ВАЖНО Е ДА ИМАШ ДОБРА ИСТОРИЯ - ТЯ Е ТВОЯТА
ОСНОВА. БЕЗ НЕЯ ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ ЕЛЕМЕНТИ,
МАКАР И ЧУДНИ САМИ ПО СЕБЕ СИ, НЯМА ДА МОГАТ
ДА РАБОТЯТ ЗАЕДНО.

основа с много дупки

СЛЕД КАТО ПОДГОТВИШ ОСНОВАТА, ПОДБЕРИ ГЕРОИТЕ, КОИТО ЩЕ Я
РАЗКАЖАТ. НЕ БЪДИ НЕМАРЛИВ, ВЪНШНИЯТ ВИД ИМА ЗНАЧЕНИЕ! ОТДЕЛИ
СИ ВРЕМЕ, ЗА ДА НАПРАВИШ ДИЗАЙНА НА ВСЕКИ ГЕРОЙ.

ТЕКСТ И РИСУНКИ: АННА ЦОЧЕВА

ЗАБЕЛЯЗВАЛ ЛИ СИ, ЧЕ
ВРЕМЕТО В КОМИКСИТЕ ТЕЧЕ
ПО МАЛКО ПО-РАЗЛИЧЕН,
ПО-ОСОБЕН НАЧИН...

ПОНЕ НЕ КАКТО Е ВЪВ ФИЛМИТЕ, КЪДЕТО ВСЯКА
СЕКУНДА НА ГОЛЕМИЯ ЕКРАН Е СЕКУНДА И В ИСТИНСКИЯ
СВЯТ.

НО ВЪПРЕКИ ТОВА ТИ
РАЗЛИЧАВАШ КОГА ЕДНО
ДЕЙСТВИЕ Е МИГНОВЕНО

И КОГА ДЕЙСТВИЕТО СЕ
ПРОТОЧВА...

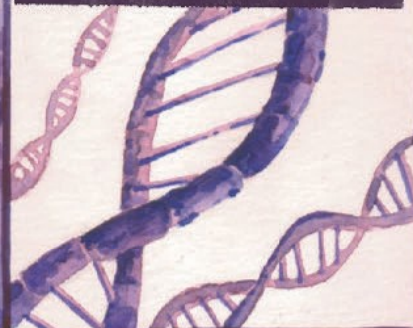

ЦЯЛА ВЕЧНОСТ.

ЗАМИСЛЯЛ ЛИ СИ СЕ
ОТКЪДЕ ИДВА ТОЗИ
ЕФЕКТ?

ЕСТЕСТВЕНО, ЕДНА ОТ
ПРИЧИНИТЕ Е ОПИТЪТ, КОЙТО
СИ НАТРУПАЛ. ЗНАЕШ, ЧЕ
ЩРАКАНЕТО С ПРЪСТИ
ОТНЕМА СЕКУНДА.

НО ТОВА НЕ Е ЕДИНСТВЕНОТО,
КОЕТО ВЛИЯЕ НА ТВОЕТО
ВЪЗПРИЯТИЕ ЗА ВРЕМЕ.

ОТХВЪРЛЯНЕТО КАТО ЧАСТ ОТ ТВОРЧЕСКАТА КАРИЕРА

ТЕКСТ И РИСУНКИ: АНА ТОМОВА

Наскоро кандидатствах за проект, за който смятах, че съм идеалният кандидат. Подготвих автобиографията си заедно с извадка от своите работи, която ми се струваше подходяща. Помолех приятели за мнението им, постарах се всичко да изглежда убедително и след многократно редактиране на всяка част изпратих кандидатурата си.

Един месец по-късно получих имейл с кратък и категоричен отказ. Без подробни обяснения защо, без поканата за интервю, която очаквах с такова вълнение. Първата ми реакция беше разочарование и обезсърчение. Втората беше да се запитам дали изобщо има смисъл да продължавам с творческите си опити. Оттогава търся отговор на този въпрос.

Какво означава един отказ?

Днес е по-лесно от всякога да започнеш да се занимаваш с изкуство, но това не означава, че процесът на творческо развитие няма своите трудности. Напротив, заради забързаното темпо на ежедневието и постоянния натиск да преуспяваш понякога е трудно да запазиш мотивацията си. Усещането, че трудът ти е недооценен и че си бил отхвърлен, е сред най-съсипващите фактори за нея. Затова сблъсъкът с отказа може да те откаже от творчеството изобщо.

Но отказът е неделима част от процеса на развитие на всеки творец. Умението да преодолееш разочарованието може да бъде също толкова важно, колкото чисто техническите умения, свързани със създаването на изкуство.

Отказът означава, че си се възползвал от възможност.

По-широката достъпност на изкуството означава, че е по-трудно нашият труд да бъде забелязан или оценен. Затова е добре да се възползваме от възможностите, на които попадаме: проекти и колекции, в които можем да се

включим, както и работни места в нашата област на изкуството.

Но ето, че си кандидатствал за такава възможност и си получил отказ. Нима цялото усилие, което си вложил, е било напразно?

Краткият отговор – не.

По-дългият отговор – съвсем не! Разбира се, винаги съществува възможността просто да не пробваш. Това е лесният вариант, в него няма как да зазубиш. Но няма и как да спечелиш. Каква е ползата от всички възможности на наше разположение, ако не се възползваме от тях?

Изкуството е субективно и всеки организатор, издател и клиент търси нещо различно. Това може да бъде конкретен стил, но също и по-прозаични фактори като цена и скорост на изпълнение. Ако твоят труд не отговаря на изискванията на клиента, това говори по-скоро за несъвместимост, отколкото за личен недостатък.

Но няма как да узнаеш какво се търси, ако не опиташ. Единственият начин да намериш клиент или проект, който отговаря на твоите способности като творец, е да поемеш инициативата и да се пробваш. Всеки опит, дори и когато не се развие в твоя полза, увеличава вероятността за успех.

Отказът означава, че си поел риск.

Дори и с тази нагласа е трудно да не приемеш отхвърлянето лично. Всички произведения, които създаваш, са продукт на натрупван във времето опит. Те са израз на твоя поглед към света, разбиранията ти, а често и на чувствата и емоциите ти. Затова е трудно да не ги възприемаш като свое отражение. Споделайки творбите си с чужди хора, ти излагаш нещо много съкровено на риск.

Съдържание

Мотивация, вдъхновение, идеи	7
Структуриране на идеи	31
Писане на истории	36
Как работят комиксите	43
Как да издадем собствен комикс	57
Завършване на проекти	60

Автори

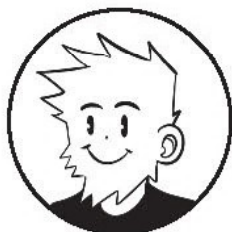
АНА ТОМОВА пише от близо десет години и в момента работи по дебютния си роман. Особено се интересува от потенциала на компютърните игри да разказват интерактивни истории. Освен това се занимава с рисуване. Обича фентъзи и митология, а през малкото си свободно време тренира паркур.

ana.tomova95@gmail.com

БОЖИДАР КОЛЕВ е студент в 3-ти курс, специалност Книга и илюстрация. Опитва да захваща различни проекти в търсене на своето. Обича да експериментира с различни материали и техники. Смята, че най-добрият начин за творчество е да е в правилната среда.

[instagram.com/bojidar.k](https://www.instagram.com/bojidar.k)

ВАСИЛ АСЕНОВ е 22-годишен художник, който обича да създава комикси. Заклевам се, това е вярно. Исканякой ден да види готини видеа на своя комикс заедно с песни на Linkin Park. Когато не рисува, колекционира Yugioh и Pokemon карти.

[instagram.com/vakodraws](https://www.instagram.com/vakodraws)

ВЕЛИСЛАВА СТОЯНОВА работи като експерт логистика във важно звучаща компания в Нидерландия, но тя не иска да се хвали с това. Хвали се с колекцията си от комикси, що-годе успешните си рисунки и знанията си по популярни филми. Сетете се за популярен филм. Да, гледала го е. Сигурно знае и нещо за режисьора.

[instagram.com/ramflight](https://www.instagram.com/ramflight)

ДЕНИЦА КОВАЧЕВА е завършила архитектура и в момента работи по специалността си. Много обича да пътува и да прави тонове снимки, които почти никога не сортира след това. Мечтае си да има повече свободно време за лични проекти и за хобитата и хората, които обича.

[instagram.com/erydany8](https://www.instagram.com/erydany8)

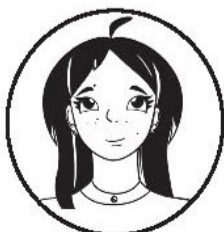
ЕДИ ФЕСЧИЯН прекарва по-голямата част от свободното си време в четене на манга и на детективски романи. Обича да усъвършенства знанията си по японски език и да открива нови анимета. Мечтата ѝ е да следва програмиране, както и един ден да създаде собствена видео игра.

[instagram.com/ eddie_eef](https://www.instagram.com/eddie_eef)

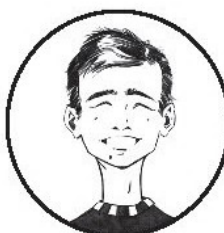
КАЛИНА СПАСОВА е студентка по мултимедия и компютърна графика в НБУ. Голям фен е на визуалните изкуства и обича да ги консумира в прекомерни количества, най-вече когато няма свободно време. Мечтае си да направи поне един филм или видео игра.

[instagram.com/planetary_paradise](https://www.instagram.com/planetary_paradise)

КРИСТИНА РОБЕВА понякога се вихри в кухнята и прави страхотни спагети! Криси обича таралежи! Криси супер много обича да играе видео игри и да рисува! Криси в момента учи в Нов български Университет със специалност Анимация! Криси планира да работи в Pixar или Walt Disney!

[instagram.com/ bamboo.cherry](https://www.instagram.com/bamboo.cherry)

ЛЮБОСЛАВ ГЕРАСИМОВ опитва да се занимава с няколко неща наведнъж... Преподава в Манга Академия. Рисува усилено, макар и с бавни темпове, собствен комикс. И в паузите между двете учи в Нов български университет. Крайните срокове са най-големият му враг, в момента, в който получи такъв, знае че ще го изпусне...

be.net/luboslagerasim

МАРГАРИТА АНДРЕЕВА наскоро завърши гимназия и си няма идея какво да прави сега. Не помни последния път, когато е виждала професионален фризьор, и харесва коктейли. Исква да работи над комикс, който мисли от няколко години. Любимото ѝ животно в момента са всички видове мечки...

[instagram.com/sopollei](https://www.instagram.com/sopollei)

МИА МИХАЙЛОВА е млада художничка и понякога аниматор. Колкото и често да води разговори със себе си на глас, тя намира за по-лесно да се изразява чрез картини, отколкото чрез думи. Когато не рисува, е заета да си представя анимационни клипове на любимите си песни.

[instagram.com/mmishelovka](https://www.instagram.com/mmishelovka)

НЕДЯЛКО КЮРКЧИЕВ постоянно витае в облаците. Когато няма какво да го заземи, най-често може да бъде открит около маса с приятели, хвърлящи всеотранни зарове. Любовта му към изкуството тръгва от комиксите и анимационното кино. Мечтае да бъде сценарист или storyboard артист.

РАЛИЦА АЛЕКСИЕВА обича тофифи и чай! Денем анимира неща. Нощем четем, рисува и пише глупости. Иска ѝ се някой ден да е велика, но май първо трябва да разбере какво значи да е велика. Пожелава ви да сте вдъхновени!

[instagram.com/ralibo42](https://www.instagram.com/ralibo42)

САБИНА БОЖИЛОВА е студентка по Visual Arts (към Games Technologies) в университета в Бреда, Нидерландия. Обожава да запълва свободното си време с гледане на анимета и четене на манга. Често си представя как участва в тях, затова си мечтае да създаде свой комикс. Но също силната ѝ любов към videougрите я подбужда да бъде част от създаването им.

sabina.bozilova@yahoo.com

ТЕОДОРА ПЕТКОВА обича да създава свои светове, предимно с код. Понякога прави опити и с туш, боички, прежда и каквото ѝ попадне под ръка. Друг е въпросът дали някога е успешно. Мечтае да създаде нещо наистина полезно за някого, но все още се опитва да открие какво би могло да е то.

petkova.tedi@gmail.com

ЯСЕНА ДАЧЕВА прекарва свободното си време предимно в рисуване на много мускулести мъже и жени. А когато това ѝ омръзне, рисува тумбести животинки. Мечтата ѝ е да работи с деца и да има достатъчно свободно време, за да изрисува всичките идеи в главата ѝ.

monkey-boyzz.tumblr.com

ГОСТ-АВТОРИ: **ИВА ГРУЕВА**

Ива е художничка и дизайнерка, рисува илюстрации за детски книги и изработва ръчно правени дървени играчки. Учила е „Графика и илюстрация“ и „Анимационно кино“ в НБУ. Тя е един от създателите на комикс списанието „Ко-миксер“, водила е комикс курс за деца в Манга Академия. [instagram.com/bandofblocks](https://www.instagram.com/bandofblocks)

ГОСТ-АВТОРИ: **МИЛЕНА СИМЕОНОВА** е художничка и аниматорка с интерес към визуалния разказ. Завършила е Анимационно кино и Графичен дизайн в Нов български университет. През 2011 г. с колеги създава комикс сборника „Ко-миксер“. Първата ѝ самостоятелна комикс книга „All My Lives. Всички мои животи“ излиза през 2020 г. allmylives.online

СЪСТАВИТЕЛ: **АННА ЦОЧЕВА**

Стартира Манга Академия през 2011 г. с мечтата да има повече комикс автори около нея. Радва се, когато има шанс не само да преподава, но и да реализира проекти като този с бъдещи и настоящи автори на комикси. Занимава се също така с анимация, градинарство и правене на списъци. anna.tsocheva@gmail.com